

Putz Orsolya

A szaknyelvekről

BEVEZETÉS A XXI. századi tudományos-technikai forradalommal és az ismeretek mind szélesebb körű elterjedésével a szaknyelvek a nyelvtudomány középpontjába kerültek. De hogyan illeszkednek a szaknyelvek a magyar nemzeti nyelvbe? Ha csak a nemzeti nyelv sajátos nyelvváltozatai, akkor helyes-e például az *orvosi nyelv* megnevezés, és nem helytállóbb-e az *orvosi szaknyelv* kifejezés? E kérdésekre keresem a következőkben a választ, miközben elhelyezem a szaknyelveket a magyar nyelv rendszerében.

A NYELV TAGOLÓDÁSA „Belső nyelvváltozatok (csoportnyelvek) összessége a magyar nyelv” (Sebestyén 1988: 117). E nyelvváltozatokat többféle módon csoportosították már a nyelvészek. A magyar nyelv felosztási lehetőségei közül a legelfogadottabb a következő: a normatív nyelvváltozatok közé soroljuk az irodalmi nyelvet és a köznyelvet. A nyelv vízszintes tagolódása alapján területi nyelvváltozatokat különböztetünk meg, amelyekben belül a földrajzi elhelyezkedés szerinti különböző nyelvjárástípusok alakultak ki. A nyelv függőleges tagolódása szerint társadalmi nyelvváltozatokról, vagyis csoportnyelvekről beszélünk. Ezen a csoporton belül elkülöníthetjük a hobbinyelveket, az életkori nyelvváltozatokat, az argót és a szaknyelveket (Sebestyén 1988: 117–118, Seregy 1989a: 17).

A nyelvváltozatok jól elhatárolható csoportokat alkotnak, hiszen rendszerbe foglalható ismertetőjegyeik vannak. Míg a köznyelvre a szemléletesség, az általánosítás és a konnotativitás (azaz egyszerűen fogalmazva: a járulékos, másodlagos, értéket adó jelentések jelenléte) jellemzők, addig a szaknyelv elvont, egységesített és denotatív (azaz az alapvető fogalmi jelentések elsődlegesek). A többi társadalmi nyelvváltozattól a szaknyelvet az különbözteti meg, hogy nyelvileg rendezettebb, társadalmilag értékesebb. Így minőségileg különbözik a többi csoportnyelvtől. E kiemelkedő tulajdonsága mellett megállapítható, hogy a rendszer jellegéből adódóan nyelvnek tekinthető. Bár nem olyan sajátos nyelvtani szerkesztettségű rendszer, mint a nemzeti nyelv főváltozata, de mint jelrendszer, szakmai körben valamilyen tevékenységnél a gondolatok kifejezésére használják. Tehát a közérdek szolgálatában áll. Így mind az *orvosi nyelv*, mind az *orvosi szaknyelv* helyes elnevezések. E kifejezéseket tehát a dolgozatomban én is felváltva használom.

A szaknyelvek nem egységesek, nyelvhasználati különbségeikből adódóan különböző rétegeket különítünk el. Ennek az

az oka, hogy „ugyanarról a tudományos kérdésről többféleképpen lehet szólni anélkül, hogy a mondanivaló lényege változna” (Grétsy 1988: 97). Attól függően, hogy ki a befogadó, a szakirodalom megkülönböztet: szaktudományos nyelvet, szakmai köznyelvet és szakmai társalgási nyelvet, vagyis műhelyszargont (Grétsy 1988: 97, Tolcsvai Nagy 1989: 63). Egy másik felosztás szerint beszélhetünk: belső szakmai és külső gondolatközlésről (Balázs 2008: 198).

A SZAKNYELVEK JELLEMZŐ TULAJDONSÁGAI Vizsgáljuk meg, milyen tulajdonságok alapján különülnek el a szaknyelvek a többi társadalmi nyelvváltozattól, illetve a köznyelvtől. Ezek a jellemvonások az orvosi nyelvre is érvényesek.

SAJÁTOS SZÓKINC A szaknyelvek legszembevetőbb jellemzője a sajátos szókinccs, a terminológia. Ez utóbbi fogalmat többféleképpen határozhatjuk meg. A szakszókinccs „valamely szakterület fogalom- és megnevezésrendszerét jelenti, tehát egy szakterület szókészletét, a hozzárendelt jelentésekkel” (Kis 1980: 122). Más értelmezés szerint „a terminológia terminus technikusok rendszere, a terminus pedig egy szakterület rendszerébe tartozó fogalom nyelvi leképzése” (Kis 1980: 122). Mindkét meghatározásból kitűnik, hogy a terminológia a megismerés fontos eszköze, amely akkor nevezhető hatékonynak, ha kellően rendszerezett.

Egy-egy tudományterület, szakma, ahhoz, hogy a lehető legpontosabban fejezze ki ismereteit, sajátos szavakat, ún. műszókat használ (pl. *csontszarkóma*, *okrofulózis*, *légcsőhurut*). Műszó akkor keletkezik, amikor „a tudomány és technika fejlődése következtében létrejön egy új szakmai fogalom, s ezt a fogalmat a szakemberek külön névvel is megjelölik” (Grétsy 1964: 52). A jó műszó három ismérve: az egyértelműség, vagyis a kifejezés csak egy meghatározott fogalmat jelöljön; a rövidség, azaz ne bonyolult és aránytalanul hosszú, használhatatlan szó legyen; a magyarosság, vagyis a magyar nyelv törvényeinek megfeleljen. Grétsy László (1964: 54–56) ezen követelményeit Seregy Lajos (1989b: 34) a következőkkel egészíti ki: szabatoság, alkalmasság, szemléletesség, helyesség, hajlékonyság, egyöntetűség, általánosság, tartósság.

Hogyan keletkeznek a műszavak? Vagy a nemzetközi érintkezésben használt idegen megnevezés átvételével vagy ennek szó szerinti fordításával, nemritkán magyar szóalkotással. Az

elnevezési módok kapcsán felmerül az idegen szavak, a helyesírás és a fordítás kérdése.

IDEGEN SZAVAK HASZNÁLATA Az idegen szavak beáramlása a magyar nyelvbe nem új keletű jelenség. Nyelvünk története során mindig is megfigyelhető volt, a szaknyelvekre pedig különösen érvényes, hiszen egyértelmű, hogy „a különböző nyelvhasználati rétegek közül a szaknyelvben a legmagasabb az idegen szavak aránya” (Seregy 1989c: 38). Ezek száma több ezerre becsülhető, és legtöbbször nem tudjuk magyar szóval helyettesíteni. Számuk azért is lehet ilyen magas, mert amikor megismerkedünk egy új jelenséggel, nem keresünk rá azonnal anyanyelvi szót, így idegen nyelvi megnevezésén válik ismertté. Amikor már széles körben elterjedt ez a forma, nincs lehetőség a magyar elnevezés meghonosítására.

Ezekkel a kifejezésekkel többnyire nem az a gond, hogy idegen eredetűek, hanem az, hogy nem illeszkednek a magyar nyelv hangtani, nyelvtani, nyelvhelyességi és szókészleti szerkezetébe. Nyelvünk nem szereti a mássalhangzó-torlódást, mégis olyan szavakat találunk a szaknyelvekben, mint például (*kórház*)*struktúra*. Toldalékrendszerünk gazdag, mégsem tudjuk toldalékolni a *know how* szót. Ezekon túl sokan az idegen szavak szófaját sem tudják megállapítani, így helytelenül (pl. *Léteznek-e ezen kívül alternatívák?*) vagy más jelentésben használják őket (pl. *komplex 'összetett' a 'bonyolultan összetett'* helyett). Ez természetesen nem azt jelenti, hogy a szaknyelvekben nem lenne szabad idegen szavakat használni. „A szaknyelvekben vannak olyan idegen szavak, amelyek használata egyenesen kötelező, magyarításuk tehát értelmetlen” (Seregy 1989c: 48). Ilyenek a tulajdonnevet tartalmazó megnevezések (pl. *Mayo-protokoll*), a tudományos nevezéktan szavai (pl. *hepatitisvírus*), az anatómia nemzetközileg rögzített szavai (pl. *pancreas*), a szervek tudományos nevezéktana (pl. *hidrogén-klorid*). Tehát, „ha a tudományokból minden idegen szakmai szót száműznénk, nem egy tudományág válságba kerülne, sőt teljesen megbénulna” (Grétsy 1964: 82). Megszívlelendő az a tanács, miszerint a szaknyelvek különböző rétegeiben különböző mértékben ajánlatos az idegen szavak használata: szakmai értő közönség előtt minden félreértés nélkül használhatók, de nagyközönség előtt kerülendők.

SAJÁTOS HELYESÍRÁS Az idegen szavak térhódítása előtérbe helyezi a szaknyelvek másik jellegzetes tulajdonságát, a sajátos helyesírást. Az idegen szavak egy részét úgy igyekeznek beilleszteni a magyar nyelvbe, hogy azokat magyarosan írják. Előfordul azonban, hogy míg egyes szavakat magyarosan írnak, addig másokat az idegen nyelv helyesírása szerint hagynak. Seregy Lajos vizsgálata szerint 27 orvosi műszó *pseudo-*, míg 36 *pszeudo-* előtaggal kezdődik az orvosi szaknyelvben (1989c: 48).

A rendszertelenség sok helyesírási bizonytalanságot okoz a szaknyelvekben. A szerzők sokszor olyannyira nincsenek tisztában a szakszó írásmódjával, hogy egy szaklapon be-

lül egy szót többféleképpen írnak le. Ez a következetlenség a helyesírás ingadozásához vezet (pl. *immunterápiamódszer*, *immunterápia módszer*, *immunterápia-módszer*). Mint láthatjuk, legtöbbször az összetett szavak egybe- vagy különírása, valamint a kötőjel alkalmazása kérdéses. A helyesírási pontatlanság oka az lehet, hogy „a nagy tudományozások szókincsének van [...] egy olyan rétege, amelynek célszerű és az illető tudományozások szempontjából helyes írásmódja a köznyelvi helyesírás szabályrendszere, valamint az erre épülő szójegyzékek, szótárak példaanyaga alapján nem oldható meg” (Fábián 1988: 290). A helyesírási hibák és ingadozások közvetítői sok esetben a fordítók. Az idegen nyelvű szöveg magyar nyelvű átültetésekor nem fordítanak kellő figyelmet a helyesírás egységének megtartására. További nehézséget okoz: az idegen eredetű rövidítések magyarázat nélküli átvétele (pl. *DIC*, *TNM*), az idegen szó felesleges használata létező magyar megfelelő ellenére (pl. *posztoperatív 'operáció utáni'*), a többféle változatban élő szavak közül a legmegfelelőbb kiválasztása (pl. *daganat* vagy *rák*) és az idegen eredetű szavak toldalékolása (pl. *DIC-cel* vagy *DIC-vel*).

SAJÁTOS NYELVHASZNÁLAT A szaknyelvi szövegek kifejezőmódjára jellemző a tömörítésre törekvés. A hosszú körülírások elkerülése érdekében gyakran bonyolult, erőszakolt összetételekkel találkozhatunk. A ragok, képzők elhagyásával jelöletlen szóösszetételek keletkeznek (pl. *röntgépműködés*). A sűrítés egy másik módja a nominalizálás (pl. *vitaminhiány okozta elváltozás*). „A nominalizálás mint nyelvtani fogalom szűkebb értelemben az igei állítmány vagy ilyen állítmányú mellékmondat átalakítását, beépülését jelenti a mondat szerkezetébe oly formán, hogy az igei tag névszói mondatrészévé válik” (Zeman 1988: 1042). Az alanyos szerkezetek mellett az igeenes szerkezetek is gyakoribbak a szaknyelvi, mint a köznyelvi szövegekben (pl. *betegség megelőzése végett elvégzett*).

A tömörítés szándékával születik a szaknyelvi metafora is, amely árnyaltabbá teszi a szaknyelveket (pl. *sejtfal*). E tulajdonságának köszönhetően „igen könnyen képes beépülni egy-egy szakma szókészletébe” (Tolcsvai Nagy 1989: 63). Minden szaknyelvi metafora egyjelentésű, így pontos fogalmi meghatározásra képes.

Más esetekben az egyszerű kifejezések helyett bonyolultabb formával élnek a szerzők a hivatalos nyelvhasználatra törekedve. Ennek következtében a szaknyelvi szövegekben üres jelentéstartalmú igéket (pl. *alapszik*, *lezajlik*, *fennáll*, *kölcsönöz*) és tartalmatlan igés kifejezéseket (pl. *fejlődés lép fel 'fejlődik', bizonyításra kerül 'bebizonyosodik', befejezést nyer 'befejeződik'*) találunk. Az utóbbi szerkezetek egy igéből és egy névszóból állnak, a fogalmi jelentés magját a névszó hordozza. Használatuk szükségtelen, hiszen csak körülményessé teszik a szöveget. Ehhez hasonlóak a felesleges névtűs szerkezetek. Alkalmazásukkal a mondanivaló hosszabb lesz, de nem fejeznek ki többet, mint a főnév ragos alakja (pl. *a beteg részére, a beteg számára = a betegnek*).

A SZAKNYELVEK VISZONYA A KÖZNYELVHEZ A szaknyelv jellemző vonásait, hibáit és hiányosságait azért fontos ismerünk, mert e nyelvváltozat (a többihez hasonlóan) szoros kapcsolatban áll a köznyelvvél. Tehát „rendkívül nagy a szakterületek művelőinek felelőssége, hogy mit adnak át a köznyelvbe” (Dróth 2004: 75). A következőkben arra a kérdésre keresem a választ, hogy milyen viszonyban áll egymással a köznyelv és a szaknyelv.

Mindenekelőtt megállapíthatjuk, hogy kölcsönösen hatnak egymásra. Megfigyelhető, hogy egyre több, eredetileg szaknyelvi szó terjed el a mindennapi nyelvhasználatban (pl. *kóma, injekció, vírus, depresszió*). Kiss Jenő úgy látja, hogy „a szakszókincsek ma már a magyar szókészletünk nagyobb részét alkotják, mint a közmagyar szavak” (Kiss 2008: 221). Mínya Károly felmérése szerint az 1999-es Magyar helyesírási szótár *a, á* betűvel kezdődő szavai között 439 szakmai eredetű szó található (2004: 256–259). E kutatás kapcsán felmerülhet bennünk a kérdés: a Magyar helyesírási szótár minden olyan szaknyelvi szót tartalmaz-e, amely már köznyelvvé vált? Gondoljunk csak a szóösszetételek előtagjaira (pl. *mikro-, makro-, hidro-*).

Mikor tekinthetünk egy szaknyelvi szót széles körben elterjedtnek? A választ Elekfi László így adja meg: „teljesen köznyelvinek tekinthető az a szakszókincs, ami már a szépirodalmi művekben fordul elő” (Elekfi 1988: 278). Azok a szavak, amelyek a tudományt népszerűsítő folyóiratokban, napilapokban, általános- és középiskolai tankönyvekben fordulnak elő, már közelednek az általánossá váláshoz. A szakfolyóiratokban, felsőoktatási tankönyvekben felbukkanók viszont nem tekinthetők az általánosan ismert és használt közös nyelv részének.

Természetesen nemcsak a szaknyelvek hatnak a köznyelvre, hanem fordítva is. Ez a folyamat érthető, hiszen a szaknyelv „elemeinek nagy részét az anyanyelv elemeiből meríti, s rendszerint úgy hozza létre őket, ahogyan azt az anyanyelv szabályai diktálják” (Seregy 1989a: 14). Ebből adódóan nem valósulhat meg szaknyelvi megnyilatkozás köznyelvi elemek nélkül.

A SZAKNYELVEK SZEREPE ÉS VÉDELME Láthattuk tehát, hogy „a szaknyelvek egyre fontosabb szerepet játszanak a modern társadalmak életében” (Kiss 2008: 221), anyanyelvünk egészére hatással vannak. Fontosságuk azért is megkérdőjelezhetetlen, mert sokszor a nyelvi közlésmódon múlik a tájékoztatás sikere. A szaknyelvi pontatlanság szakmai pontatlansághoz vezethet, ezért szükséges a megfelelő nyelvhasználatra törekedni. A nyelvi megformáltságnak nem szabad a megértés útjában állnia.

Fontos szerepüket felismerve már a nyelvújítás korában is nagy gondot fordítottak a szaknyelvekre. A Magyar Tudós Társaság megalakulásakor az a cél vezette a tudósokat, hogy a nyelvet – így a szaknyelveket is – fejlesszék, a szaktudomá-

nyokat magyar nyelven kiműveljék. Ehhez a munkához nemcsak nyelvtani, hanem szakismerettel is rendelkezni kell, ezért a sikeres nyelvújítás csak a tudományok művelői és a nyelvészek közös munkájának eredménye lehet. Mínya Károly (2004: 254) véleménye szerint a reformkorhoz hasonló szaknyelvújításra van szükség napjainkban is. Ezen állítás szellemében az elmúlt években (2000–2008) számos konferenciát, tanácskozást szerveztek ebben a témában (pl. A nyelvi hiány; Hiányok a mai magyar nyelvben és nyelvkultúrában; Magyar professzorok világtanácsa; Első magyar szakmai anyanyelvi tanácskozás; Betű- és szóvetés a magyar orvosi irodalomban). Ezeket igényként merült fel a szakmák értelmező szótárainak elkészítése; a szaklapok és az idegen szavak magyarításáról szóló alapelv kidolgozása; és egy, a szakmai nyelvek korszerűsítésével foglalkozó intézet felállítása.

A szakmai nyelv ápolását, fejlesztését az orvostudomány is fontosnak tartja. Ezt bizonyítja többek között a 2001-ben indított *Magyar Orvosi Nyelv* című folyóirat, amely évente két számban közli a nyelvészek és az orvosok javaslatait, gondolatait az orvosi nyelvvel kapcsolatosan. A hazánkban első és egyetlen szaknyelvi kérdésekkel foglalkozó, nem nyelvészek kezdeményezte folyóirat célul tűzte ki az orvostudomány maganyelvűségének megtartását és a felmerülő kérdések megoldását.

A SZAKNYELVEK FEJLESZTÉSE A szaknyelvek védelmét tehát a nyelvészek és más tudományok művelői is fontosnak tartják. Tanulmányaikból három fő tevékenységi terület rajzolódik ki.

Folyamatos munkát igényel a szaknyelvek maganyelvűsítése. Erre azért van szükség, mert a tudományok nemzetköziesedése egyre inkább háttérbe szorítja az anyanyelvet. Elterjedt az a hivatalos nézet, miszerint a tudományok közlemény csak akkor értékes, ha angol nyelven íródott. A szaknyelvek kellő fejlesztésének hiányában ez a jelenség a magyar szaknyelvek eltűnéséhez vezethet, és ez további folyamatokat indíthat el: „Ha a szaknyelvek nem művelhetők anyanyelven, akkor megindulhat a teljes kommunikációs rendszer bomlása; hamarosan a köznyelv több helyzetben való visszaszorulására is számítani lehet, s végül az adott nyelv csak az adott helyi közösségben, családokban lesz használatos” (Balázs 2004: 28). Ez a veszély még nem fenyegeti közvetlenül nyelvünket, hiszen a magyar nyelv minden területen betölti feladatát.

Elgondolkodtató javaslat, hogy a tudományok művelői a hazai közönségnek szánt cikkeikben magyar nyelvű, az idegen nyelvűekben pedig idegen szakkifejezéseket használjanak (Kiss 2004: 248). Az előbbieken tehát tanácsos a felesleges idegen szavakat, mondat szerkezeteket mellőzni. Ez úgy lehetséges, ha a szakemberek megalkotják és elterjesztik az idegen szavak magyar megfelelőit. A nem szakmai szövegben szintén törekedni kell a közérthetőségre, hiszen egyre több ismeret áramlik a társadalom felé.

További feladat, hogy a szabatos, egységes szókinccset nemcsak valamely tudományágon belül kell megteremteni, hanem a szakmák közötti zökkenőmentes gondolatcserét is biztosítani kell.

Harmadrészt meg kell akadályozni a szaknyelvek külön fejlődését, gondolva a határainkon túli szakemberekre.

IRODALOM

Balázs Géza 2004. Euroterminológia és a magyar nyelv. Szaknyelvi kommunikáció és nyelvstratégiai munka. In: Balázs Géza (szerk.): *A magyar nyelvi kultúra jelene és jövője* I. MTA Társadalomkutató Központ, Budapest.

Balázs Géza 2008. Szaknyelvi nyelvhelyességi ajánlások. In: *A magyar orvosi nyelv tankönyve*. www.orvosinyelv.hu

Dróth Júlia 2004. Adalékok az egységes magyar szaknyelvi terminológia kialakításának alapelveihez és módszereihez. In: Balázs Géza (szerk.): *A magyar nyelvi kultúra jelene és jövője* I. MTA Társadalomkutató Központ, Budapest.

Elekfi László 1988. A szaknyelvi szókinccs nemzetközi rétegéről. In: Kiss Jenő–Szűts László (szerk.): *A magyar nyelv rétegződése. A Magyar Nyelvészek IV. Nemzetközi Kongresszusának előadásai*. Akadémiai Kiadó, Budapest.

Fábián Pál 1988. Szaknyelveink helyesírásának szabályozásáról. In: Kiss Jenő–Szűts László (szerk.): *A magyar nyelv rétegződése. A Magyar Nyelvészek IV. Nemzetközi Kongresszusának előadásai*. Akadémiai Kiadó, Budapest.

Grétsy László 1964. *Szaknyelvi kalauz*. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest.

Grétsy László 1988. A szaknyelvek és a csoportnyelvek jelentősége napjainkban. In: Kiss Jenő–Szűts László (szerk.): *A magyar nyelv rétegződése. A Magyar Nyelvészek IV. Nemzetközi Kongresszusának előadásai*. Akadémiai Kiadó, Budapest.

Kis Ádám 1980. Szaknyelv és terminológia. Vizsgálódások a terminológián alapfogalmi területén. In: Gárdus János–Sipos Gábor–Sipóczy Győző (szerk.): *Szaknyelvkutatás – szaknyelvoktatás. Országos alkalmazott nyelvészeti és nyelvoktatási konferencia anyagából: Miskolc–Aggtelek, május 29–31.* Felsőoktatási Pedagógiai Kutatóközpont, Budapest.

Kiss Jenő 2008. A magyar nyelv ügye és a Magyar Tudományos Akadémia (különös tekintettel a szaknyelvekre). In: *A magyar orvosi nyelv tankönyve*. www.orvosinyelv.hu

Kiss József 2004. A legfontosabb hazai kutatási terület a magyar nyelv (A szakmai anyanyelv fejlesztésének néhány időszertű kérdése). In: Balázs Géza (szerk.): *A magyar nyelvi kultúra jelene és jövője* I. MTA Társadalomkutató Központ, Budapest.

Minya Károly 2004. Mai magyar szaknyelvjújtás. In: Balázs Géza (szerk.): *A magyar nyelvi kultúra jelene és jövője* I. MTA Társadalomkutató Központ, Budapest.

Sebestyén Árpád 1988. A belső nyelvtípusok néhány kérdéséről. In: Kiss Jenő–Szűts László (szerk.): *A magyar nyelv rétegződése. A Magyar Nyelvészek IV. Nemzetközi Kongresszusának előadásai*. Akadémiai Kiadó, Budapest.

Seregy Lajos 1989a. Mi a szaknyelv? In: Bíró Ágnes (szerk.): *Szaknyelvi divatok*. Gondolat Kiadó, Budapest.

Seregy Lajos 1989b. Nem szakszerű, ha értelmetlen. Nyelvi normák a szakszövegekben. In: Bíró Ágnes (szerk.): *Szaknyelvi divatok*. Gondolat Kiadó, Budapest.

Seregy Lajos 1989c. Idegen szavak a szaknyelvben. In: Bíró Ágnes (szerk.): *Szaknyelvi divatok*. Gondolat Kiadó, Budapest.

Tolcsvai Nagy Gábor 1989. Kemény és puha, avagy metafora a szaknyelvben. In: Bíró Ágnes (szerk.): *Szaknyelvi divatok*. Gondolat Kiadó, Budapest.

Zeman László 1988. Jegyzet a szaknyelvi nominalizáltságról. In: Kiss Jenő–Szűts László (szerk.): *A magyar nyelv rétegződése. A Magyar Nyelvészek IV. Nemzetközi Kongresszusának előadásai*. Akadémiai Kiadó, Budapest.

Nyelvészeti fogalmak

- **frazéma:** állandósult szókapcsolat. Több szóból álló, változatlan szerkezetű és jelentésű kifejezés. A kifejezés egésze mást jelent, mint a benne előforduló szavak jelentésének az összege. Például a *kútba esik* szerkezet frazémaként azt jelenti, hogy 'meghiúsul', a szerkezet egy egységként viselkedik, a benne előforduló szavakat nem lehet másokkal felcserélni, mert megváltozik a jelentés.
- **lexéma:** szótári szó. Az a szó, amely a beszédben előforduló szavakat egyetlen kiemelt alakkal képviseli a szótárban. Az *orvosok*, *orvossal*, *orvosban*, *orvosé* stb. nyelvtani szóalakok kiemelet szótári formája, lexémája az *orvos*.

Az összeállítás teljes egészében Kugler Nóra–Tolcsvai Nagy Gábor: *Nyelvi fogalmak kieszótára* című munkáján alapul (Budapest, Korona Kiadó, 2000)